

riani mirabilem evincit. Adscribitur ei etiam *Catalogus Romanorum Pontificum* (P. L., CXLVII et ap. Pertz, *Monumenta script.* Y).

84. — **Bertholdus Constantiensis** († 1088), discipulus Herimanni Augiensis, Alamannus et dioeceseos Constantiensis incola, ab Herimanno Augiae edocitus est, cui in docendis scholasticis successit. Fuit doctor egregius et in litteris eruditissimus. Continuavit *Chronicon seu Annales de rebus post Herimanni Contracti obitum* ab a. 1054 usque ad a. 1080 fidelissimo et tanti magistri non indigno modo. Rerum quas enarrat bene erat gnarus et amplis subsidiis instructus. Viros praecipuos ipse cognoscebat, documenta et epistolas inter Gregorium VII et regem Henricum IV suis oculis perspexerat; quare *Chronicon Bertholdi* est fons historicus primi ordinis ad cognoscendam illius luctuosissimi temporis conditionem (P. L., CXLVII).

85. — **Bonizo** († 1091), episcopus Sutriensis, tum Placentinus, vir eulogio, pietate, eruditione et constantia clarissimus, tempore magni dissidi inter Hildebrandum et Henricum aerumnosam vitam egit, sed in defendenda Ecclesiae

libertate ac Romani Pontificis juribus ac privilegiis vindicandis gloriosissimus adhuc exstitit fidei defensor. Scripsit *Chronicon Romanorum pontificum* seu *Historiam pontificiam usque ad Urbanum IV*, praefationem ad quartum librum decretalium. Pro historia pontificatus Gregorii VII magni momenti est Bonizonis *Liber ad amicum* sive *De persecutione Ecclesiae libri novem*, ab a. 312 ad a. 1085 (P. L., CL).

SAECULO XII

86. — **Ingulphus Anglus** († 1109), abbas Craylandensis, scripsit *Historiam abbatiae Craylandensis*, quae attingit multa ad historiam Ecclesiae anglicae pertinentia. Edita est recenter a Birch (a. 1883) sub titulo: *Chronicle of Crayland Abbey by Ingulph.*

87. — **Placidus Nonantulus** († 1111), coenobii Nonantulani O. S. B. prior, postea ignotae sedis episcopus, edidit dissertationem historiam, cuius est titulus: *Liber de Honore Ecclesiae*, quo invehit contra Imperatorem Henricum V investituram per annulum et baculum donantem.

88. — **Walramus** († 1111), episcopus Naum-

burgensis, composuit librum pessimum *De unitate Ecclesiae servanda et schismate inter Henricum IV et Gregorium VII*, quo impium regem modo perfidissimo contra Romanum Pontificem defendere conatus est. S. Anselmus Walrami opusculum egregie refutavit. Animus scriptoris ex eo patet, quod vilis Ulricus de Hutten, Ecclesiae infensissimus, librum ediderit a. 1520.

89. — **Sigebertus Gemblacensis** († 1112) monachus (dioec. Namurc.), mox scribendo et docendo nomen sibi acquisivit viri eruditissimi. Ingenio et sermone gravis, litteris profanis et sacris mire edocitus, inter coaevos eminebat. Partium studio ita fuit addictus, ut mens obcoecata saepe veritatis lucem videre recusaret et interdum non erubesceret falsa ac mendaciosa suis scriptis intexere. « Reprehenditur in eo, quod Henrico Imperatori, Romanae Ecclesiae persecutori et rebelli, adhaerens, contra Hilbebrandum Gregorium septimum Papam litteras et opuscula scripsit, quod suum propositum non decebat » (Trith.). Compilavit ex optimis fontibus *Chronographiam* ab a. 387 ad a. 1112, in qua scribenda adeo brevitatisti studuit, ut melius vocetur conspectus historiae universalis synchronisticus. *Gesta abbatum Gemblacensium* ad a. 1048 perduxit (P. L., CLX).

90. — **Nestor** († 1115), monachus Kiowiensis, scripsit *Chronicon* a diluvio ad a. 1113, quod est magni valoris pro historia Eccl. Russicae. Jure vocatur Pater Historiae Russicae, cum primus lingua patria suae gentis primordia narraverit. *Chronicon Nestoris* versum fuit in linguam gallicam a Ludovico Leger : *Chronique dite de Nestor. Traduite sur le texte slavon-russe, avec introduction et commentaire critique*. Paris, 1884. — Nestori adscribitur aliud opus pro Historia Eccl. Russiae non spernendum : *Vitae sanctorum venerabilium nostrorum Peczericorum* (Potthast, II, 844).

91. — **Ivo Carnotensis** († 1117) episcopus, vir sanctitate ac doctrina conspicuus, scripsit *Historiam Francorum brevem* a Lothario Ludovici Pii filio ad a. 1108 (P. L., CLXII).

92. — **Johannes Zonaras** († 1118), aliquando Imperatori Alexio a secretis, post mortem uxoris et filiorum suorum, in monasterium secessit, ubi ex probatis auctoribus compilavit lingua graeca *Annales* ab o. c. ad obitum Alexii Commeni a. 1118 (P. G., CXXXIV et CXXXV).

93. — **Florentius Wigorniensis** († 1118),

dictus **Bravonius**, monachus Anglus, scripsit *Chronicon Chronicorum* ab o. c. ad a. 1118, « quod continuavit quidam ejusdem coenobii eruditus. » In scribendo Florentius chronicon Mariani Scotti posuit fundamenta, ea addens quae spectabant res Anglicas multaque excerpens e Chronico Venerabilis Bedae (P. L., CXLVII).

94. — **Eadmer** († 1124), monachus Cantuarensis et ab a. 1120 episcopus S. Andreae in Scotia sinceritate historiae et orationis facundia prae caeteris illustris, primo fuit S. Anselmi Cantuarensis archiepiscopi auditor et discipulus, deinde ejus convictor et amicus, exiliorumque ac laborum individuus comes; ejus *vitam* ipse postea descriptis vero pietatis et amoris affectu. Eadmeri opus insigne est historia sui saeculi seu *Historia Novorum*, in qua eventus sui temporis fideliter et accurate delineavit. Scripsit etiam *Vitas SS. Bergwyni, Dunstani, Odonis, Oswaldi et Wilfridi* (P. L., CLIX).

95. — **Ekkehardus Urangiensis** († p. 1125) abbas (Urau prope Kissingen in Bavaria), a. 1101 in comitatu exercitus Germanorum terram sanctam visitavit, quae peregrinatio

fuit causa *Libelli de expugnatione Hierosolymitana*. Inter varia, quae confecit chronica, supereminet *Chronicon universale* ab initio mundi ad a. 1125, omnium mundi chronicorum medio aevo conscriptorum facile praestantissimum. Usu gravissimorum fontium, dispositione materiarum, ratione annorum computandorum, diligentia ac solertia veritatis investigandae, amore patriae nec minus reverentia erga summum Pontificem, Ekkehardus in exemplar boni historici evasit (P. L., CLIV).

96. — **Cosmas Pragensis** († 1125), Herodotus atque Bohemicae historiae pater recte vocatur. Natus c. a. 1045, litterarum rudimenta in scholis Pragensibus didicit; deinde Leodium se conferens in scholis laetissimis et sub magistris celeberrimis grammaticae et dialecticae operam navavit et ipse mox eruditione ac sermone floruit. Presbyteratum accepit a. 1099 et inter canonicos capituli S. Viti Pragensis admissus postea eorum decanus constitutus est. In senectute immortale opus, *Chronicon Bohemiae*, scribendum aggressus est et senectutis vigentis maturum fructum posteris reliquit. In Bohemorum rebus describendis Cosmas nullum habuit, cuius vestigia premeret. Ipse primus

collegit, quae ex antiquis temporibus tradita ore hominum circumferebantur aut ex tabellis publicis, epistolis et quibuscumque scriptis exstabant. Ultima chronici pars complectitur quae ipse auctor vidit aut a testibus oculatis audivit necnon e senum perlatione hausit (P.L., CLXVI).

97. — **Hugo Floriacensis** († 1135), seu Hugo de S. Maria monachus, composuit opera historica, quae diligentiam ac eruditionem suam clare evincunt. Scripsit *Chronicon de regibus Francorum* seu *Historiam novam Francorum*, libellum utilissimum ; *Historiam Ecclesiasticam*, quam primo libris quatuor digessit, in secunda vero editione locupletius sex libris absolvit. In praefatione ad *Historiam Eccl.* consilium et usum libri exposuit : « Ecclesiastica releggens historiam a multis historiologis per partes editam et modis variis comprehensam, hoc uno volumine decrevi coarctare et coadunatis mihi quam plurimis libris deflorare, veritatisque medullam de singulis diligenter extrahere, utens eorumdem auctorum verbis in quibusdam locis, aliquando vero sermonibus meis. Certe laboriosum valde negotium, quoniam brevitatem nonnunquam comitatur obscu-

ritas, cum et luculentus esse contendo et brevis esse labore. Dicta tamen poterunt legentibus prodesse et uberiorem gestorum seriem ad memoriam revocare, doctis et indoctis... Si quis autem his contentus esse noluerit, hunc ad opulenta et magnifica volumina de quibus haec sumpsit transmitto » (P. L., CLXIII).

98. — **Guilielmus Malmesburiensis** († p. 1142), ex patre Normanno et matre Saxonica natus, majorem vitae partem in monasterio Malmesburiensi inter officia religionis et litterarum studia exegit. Fuit vir litterarum amore, industria et doctrina conspicuus, qui iterum iterumque res patrias et externas exponendas sibi sumpsit, eoque magnam apud posteros laudem meruit (1). Ante quinquagesimum aetatis annum non minus quam viginti diversa opera edidit, quae ingenii acumen et doctrinae excellentiam testantur. Judicii maturitate et sua rerum notitia omnes antiquos Anglicae historiae scriptores praecelluit. Vividis coloribus, sed magna fide et diligentia pertexuit rerum eventus. Aliquando facta miraculosa vel legendas historiae inseruit, quae tamen auctoritatem ejus

(1) PERTZ, *Monum. Script. X.*

nullatenus impugnant, quamvis talia viris criticis malae vel nullius fidei incredibilia videantur. Praeterea illae legendae et narrationes miraculosae exquisitas pretiosasque continent notiones, quibus mores et usus aetatis illustrantur. Moderatus in judicio ferendo et a partium studio alienus exstithit Guilielmus ; scripsit ut sentiebat, bonos laudans malosque reprobans. Dum virtutum exempla magna cum existimatione commendat, vitia pungentibus spiculis perstringit. Vir enim erat probatae sinceritatis et eximiae veracitatis, qui caute semper et circumspecte progrediebatur. Nunquam proposuit factum minus fide dignum, quin ipse dubium suum profiteretur. Ejus dicendi modus interdum laborem redolet, ornatis tamen et elegantibus periodis abundat. Sufficit nunc titulos operum ejus historicorum indicare :

- a) *De antiquitatibus Glastoniensis Ecclesiae.*
- b) *De gestis pontificum Anglorum libri quinque* (ab a. 601 ad a. 1122).
- c) *Historiae novellae libri tres* (ab a. 1126 ad a. 1143).
- d) *Libri quinque de rebus gestis Anglorum a primo Saxonum adventu ad 28um Henrici I regis annum* (ab a. 449 ad a. 1125) (P. L., CLXXIX).

99. — **Ordericus Vitalis** († p. 1142) Angli-

gena, monasterii S. Ebrulfi Uticensis (St. Évroul en Normandie) monachus, scriptor historiae fuit eximus. Natus est a. 1075 in Anglia apud vicum Attingesham, prope Schoresburiam (Shrewsbury) et per ministerium Orderici et baptismum et nomen accepit. Cum esset puer quinque annorum, ut ipse narrat in Historia sua, scholae et primo altaris servitio est traditus in basilica S. S. Petri et Pauli apud urbem Schoresburiam, ubi insignis presbyter Signardus eum per quinque annos litteras edocuit et psalmis et hymnis instruxit. Ut autem totus se Deo devoveret puer sanctus sine inquietudine nulloque carnali affectu impeditus, piissimus pater filium amantissimum pro Dei amore penitus abdicavit et plorans plorantem in exilium destinavit, spondens, si monachus fieret, quod post mortem paradisum cum innocentibus possideret. Decennis itaque Ordericus mare Britannicum transfretavit et tenellus exsul in Normanniam venit, ubi a Mainerio, abbe Utensi, susceptus, trabea habitus monachilis togatus et conventui monachorum indissolubili foedere sociatus est. Jugum Domini alacriter et gratariter portabat, a cunctis fratribus amatus et honoratus. Tranquillam peregit vitam, virtutibus et meritis plenam ; gratia Dei roboratus,